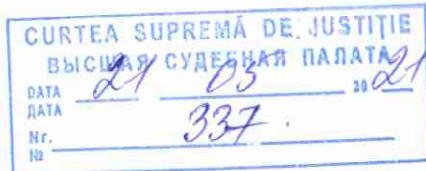

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 30 79, fax:(+ 373 22) 22 53 30,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 30 79, fax:(+ 373 22) 22 53 30,
e-mail: info@csj.md

21 mai 2021

Curții Constituționale a Republicii Moldova

str. A. Lăpușneanu, 28, Chișinău, Republica Moldova,
MD-2004

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (3), (3¹) (3²) Cod de procedură penală, art. 24, 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 lit. d), 39 din Codul jurisdicției Constituționale și cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova, vă expediem copia încheierii nr.1r-7/2021 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 20.05.2021 de examinare a cererii cu referire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și cererea avocatului Bojenco Nicolae în numele inculpatului Șor Ilan de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (3³) Cod de procedură penală (în redacția Legii nr.99 din 11.06.20) în partea care prevede că: "*Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond*", pentru soluționare.

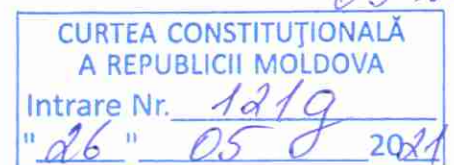
Anexă:

- cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate - 6 file;
- sesizarea privind excepția de neconstituționalitate – 18 file;
- copia încheieri Colegiului judiciar al Curții de apel Cahul din 13 aprilie 2021, privind refuzul ridicării excepții de neconstituționalitate a prevederilor art.35 alin.(1) Cod de procedură penală - 5 file ;
- copia încheierii nr. 1r- 7/2021 din 20 mai 2021 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, privind examinarea cererii cu referire la ridicarea excepției de neconstituționalitate – 3 file.

Judecător

Țurcan Anatolie

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

PRIVIND EXCEȚIA DE
NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit.g) din Constituție

I. AUTORUL SESIZĂRII:

1) Nume: ŞOR;

2) Prenume: Ilan;

Reprezentat de:

Bojenco Nicolae

1) Funcția reprezentantului: Avocat;

II. OBIECTUL SESIZĂRII:

1. Obiectul prezentei sesizări îl constituie exercitarea controlului de constituționalitate a art. 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală (în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20) în partea ce ține de imposibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate care contravine art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, precum și, art. 20, 54 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ:

1. *În fapt*, pe rolul Curții de Apel Cahul se află în examinare cauza penală nr. 05-la-195-13022018, de învinuire a lui Șor Ilan Miron în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal.
2. Apărarea inculpatului Șor Ilan Miron în cauza menționată este asigurată de apărătorii săi aleși, avocații Colenco Aureliu și Calaida Denis, precum și de apărătorul său garantat de stat, avocatul Bojenco Nicolae.
3. De menționat că, inițial, prezenta cauză era examinată de completul de judecată cadrul Colegiului penal al Curții de Apel Cahul format din judecătorii: Movilă Vitalie, Dvurecenschii Evghenii și Veleva Nina. În calitate de judecător raport fiind desemnată **d-na Veleva Nina**.
4. Totodată, dat fiind faptul că, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 33-IX din 12.02.2021 s-a dispus eliberarea din funcția de judecător la Curtea de Apel Cahul, conform cererii de demisie a d-nei Nina VELEVA, prin Dispoziția Președintelui Curții de Apel Cahul, în calitate de judecător raportor a fost desemnat judecătorul la Curtea de Apel Cahul – **d-ul Tudor BERDILĂ**.
5. Apărătorul inculpatului, avocatul Bojenco Nicolae la ședința din 13.04.2021 a înaintat o cerere de recuzare a judecătorului raportor – Berdilă Tudor, în legătură cu faptul că anterior aceștia s-au aflat în relații de subordonare în perioada în care au activat în cadrul aceleiași instituții (*copia se anexează*).
6. Cererea de recuzare fiind repartizată spre examinare completului de judecată format din judecătorii: Vavrin Galina, Movilă Vitalie și Dvurecenschii Evghenii.
7. În cadrul ședinței de examinare a cererii de recuzare, la aceeași dată, Bojenco Nicolae a înaintat instanței de apel o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 35 alin. (1) Cod de procedură penală, care avea drept obiect examinarea constituționalității omisiunii legiuitorului de a reglementa la art. 35 alin. (1) din Codul de procedură penală, faptul că cererea de recuzare urmează a fi examinată de un judecător sau un complet de judecată de la o altă instanță egală în grad sau de la o instanță ierarhic superioară, ceea ce contravine art. 1 alin. (3), 4 alin. (2), 20, 21, 26 alin. (1) și (2), 54 alin. (2) și 116 alin. (1) din Constituție, sub aspectul lipsei de imparțialitate a judecătorilor care examinează cererea de recuzare a colegului lor (*copia se anexează*).
8. În argumentarea Cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia a invocat că, potrivit art. 35 alin. (1) CPP, în redacția actuală, **recuzarea sau abținerea judecătorului se soluționează de un alt judecător sau, după caz, de un alt complet de judecată.**

9. Prin urmare, norma de drept citată *supra*, prevede că cererea de recuzare urmează a fi examinată de un judecător sau de un complet din aceeași instanță, și numai ca excepție, în cazul imposibilității formării unui complet care ar urma să judece recuzarea, aceasta ar urma să fie examinată de instanța ierarhic superioară (art. 35 alin. (2) CPP).
10. Astfel încât, omisiunea legiuitorului de a reglementa la art. 35 CPP faptul că cererile de recuzare urmează a fi examinate în toate cazurile de un judecător sau un complet de judecată de la altă instanță egală în grad sau de instanța ierarhic superioară contravine în mod evident dreptului fundamental la un proces echitabil garantat de art. 6 CEDO, precum și art. 20, 54 și 116 din Constituție, sub aspectul lipsei de imparțialitate a judecătorilor care examinează o cerere de recuzare a unui judecător coleg din aceeași instanță.
11. Ori, este lesne de înțeles că oricărui judecător care examinează o cerere de recuzare împotriva unui coleg de instanță îi este greu să se delimiteze de relațiile de colegialitate formate și dezvoltate pe parcursul activității comune a acestora în cadrul aceleiași instanțe.
12. Mai ales în contextul în care, potrivit art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 178/2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor, în cazul admiterii cererii de recuzare colegul acestora riscă să fi atras la răspundere disciplinară, sau, potrivit normei citate, constituie abatere disciplinară nerespectarea intenționată sau din neglijență gravă a îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul știe sau trebuia să știe că există una dintre circumstanțele prevăzute de lege pentru abținerea sa.
13. Ori, dacă e să ne raportăm la toate aceste riscuri enunțate mai sus, acestea sau și produs deja, atunci când orice cerere de recuzare a apărării a fost respinsă ca neîntemeiată necâtând la circumstanțele obiective ce impuneau înlăturarea unui judecător sau altul de la examinarea cauzei, astfel încât, să fie asigurată imparțialitatea judecării cauzei, acestea fiind examinate într-un mod vădit părtinitor de către judecătorii din aceeași instanță.
14. Și prin urmare, circumstanțele respective, autorul cererii de ridicare a excepției a arătat că, până a se pronunța asupra temeiniciei cererii de recuzare înaintate – completul de examinare a recuzării urma să sesizeze Curtea Constituțională prin expedierea excepției de neconstituționalitate, pentru ca Înalta Curte să se expună asupra constituționalității normelor vizate, mai ales că, excepția a cărei ridicare a fost solciitată întrunește toate condițiile prevăzute de art. 7 alin. (3¹) CPP. Sau, interpretând art. 135 din Constituție, Curtea a reținut, la § 81 din Hotărârea nr. 2 din 09.02.2016, că **aplicarea la soluționarea unei cauze a unei norme asupra căreia există suspiciuni de neconstituționalitate și în privința căreia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate – este inadmisibilă**.

15. Prin Încheierea Curții de Apel Cahul din 13.04.2021 (*copia se anexează*) s-a dispus refuzul de a ridica excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 35 alin. (1) din Codul de procedură penală, solicitată de avocatul Bojenco Nicolae în numele și interesele inculpatului Șor Ilan Miron.
16. În argumentarea soluției adoptate, instanța de apel a invocat precum că, la caz, pentru a admite ridicarea excepției de neconstituționalitate, nu sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 7 alin. (3¹) lit. c) Cod de procedură penală, potrivit căroră, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: **c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei**, deoarece, prin cererea depusă Bojenco Nicolae a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate cu privire la neconstituționalitatea omisiunii legiuitorului omisiunii legiuitorului de a reglementa la art. 35 alin. (1) din Codul de procedură penală, faptul că cererea de recuzare urmează a fi examinată de un judecător sau un complet de judecată de la o altă instanță egală în grad sau de la o instanță ierarhic superioară, adică, „**a unei prevederi legale inexistente**”.
17. Considerând Încheierea pronunțată de instanța de apel ca fiind una vădit ilegală și neîntemeiată, inculpatul Șor Ilan Miron, prin intermediul apărătorului său a contestat-o cu recurs, solicitând casarea acesteia (*copia se anexează*).
18. Totodată, potrivit art. 7 alin. (3³) CPP (*în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20*), Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin. (31), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.
19. Astfel, din conținutul normei citate rezultă că, încheierea prin care instanța de judecată refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate este definitivă și nu poate fi contestată separat cu recurs, decât o dată cu fondul cauzei.
20. Totodată, în Hotărârea nr. 6/2016, § 88, Curtea Constituțională, tratând problema imposibilității contestării cu recurs a încheierilor judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate, a stabilit că deși excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată la orice etapă a procesului până la pronunțarea hotărârii și în cadrul oricărei instanțe în ordinea exercitării căilor de atac (judecătorii, Curți de Apel, Curtea Supremă de Justiție), Curtea reține că, **în vederea asigurării celerității procesului**, părțile trebuie să aibă **posibilitatea procesuală de a contesta separat cu recurs încheierea judecătorului ordinar de respingere a cererii de ridicare a excepției**.

21. Așadar, având în vedere caracterul obligatoriu al Hotărârilor Curții Constituționale, dar și gradul disproportionat și nejustificat al ingerinței respective, *i.e.* imposibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii de respingere a cererii de ridicare a excepției, în dreptul fundamental la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO, dar, și de art. 20 din Constituție, este lesne de înțeles că norma de drept respectivă, care urmează a fi aplicată la soluționarea prezentei cereri, este una neconstituțională.
22. Și prin urmare, până la soluționarea cererii de recurs, instanța de recurs urmează să sesizeze Curtea Constituțională prin expedierea prezentei excepții de neconstituționalitate, pentru ca Înalta Curte să se expună asupra constituționalității normelor vizate.
23. Sau, interpretând art. 135 din Constituție, Curtea a reținut, la § 81 din Hotărârea nr. 2 din 09.02.2016, că aplicarea la soluționarea unei cauze a unei norme asupra căroră există suspiciuni de neconstituționalitate și în privința căreia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate – **este inadmisibilă.**
24. În drept, , potrivit art. 7 alin. (3) CPP, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.
25. Totodată potrivit alin. (3¹) din aceeași normă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată **nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției,** limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) *obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;* b) *excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;* c) *prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;* d) *nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.*
26. Prin urmare, raportând norma de drept enunțată la circumstanțele cauzei, atunci constatăm cu certitudine că nu există nici un impediment de ridicare a prezentei excepții de neconstituționalitate și de sesizare a Curții Constituționale, sau:
- a) Obiectul prezentei sesizări, după cum am menționat îl constituie art. 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală (în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20) în partea ce ține de **imposibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate** care contravine art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților

- fundamentale, precum și, art. 20, 54 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016. – deci, acesta intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.
- b) Prezenta excepție este ridicată de către inculpatul Ilan Șor, prin intermediul apărătorului său – Bojenco Nicolae – deci și cea de-a doua condiție prevăzută de legiuitor este întrunită.
- c) După cum am observat, prevederile contestate prin prezenta sesizare se referă la posibilitatea și procedura de contestare separată cu recurs a încheierilor judecătorești – deci, în mod indubitabil acestea urmează a fi aplicate la examinarea prezentei cauze.
- d) Consultând jurisprudența Înaltei Curți – nu am identificat nici o hotărâre sau decizie care să aibă drept obiect prevederile art. 35 alin. (1) CPP, în sensul și în modul în care acestea au fost contestate prin prezenta sesizare – deci, constatăm că și cea din urmă condiție este întrunită.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII:

A) Normele de drept incidente în prezenta cauză:

1. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și libertăților fundamentale:

Art. 6 § 1:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa...”

2. Constituția Republicii Moldova:

Art. 1 alin. (3):

„Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Art. 4 alin. (2):

„Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Art. 7

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Art. 20:

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Art. 21:

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Art. 23:

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”;

Art. 26:

„ (1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.”;

Art. 54 alin. (2):

„ (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor; protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.”.

Art. 135 alin. (1) lit. a):

„Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.”

Art. 140 alin. (1):

„Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.”

3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova:

Art. 7 alin. (3³):

„Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin. (31), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind

dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.”

B) Principiile și constatările expuse în jurisprudența Curții Europene pentru apărarea Drepturilor Omului (CtEDO) și a Curții Constituționale relevante prezentei sesizări:

4. Potrivit § 88 din Hotărârea nr. 6 din 09.02.2016, Curtea Constituțională, tratând problema imposibilității contestării cu recurs a încheierilor judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate, a stabilit că deși excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată la orice etapă a procesului până la pronunțarea hotărârii și în cadrul oricărei instanțe în ordinea exercitării căilor de atac (judecătorii, Curți de Apel, Curtea Supremă de Justiție), Curtea reține că, **în vederea asigurării celerității procesului**, părțile **trebuie să aibă posibilitatea procesuală de a contesta separat cu recurs încheierea judecătorului ordinar de respingere a cererii de ridicare a excepției**.
5. De asemenea, Curtea a reținut că, **controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate**. Curtea a menționat că **dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil**. (HCC nr. 6/2016, § 79-80).
6. Curtea a mai reținut că judecătorul ordinar **nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate**, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) *obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție*; (2) *excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu*; (3) *prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei*; (4) *nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate*.
7. Aceasta a mai punctat că verificarea constituționalității normelor contestate **constituie competența exclusivă a Curții Constituționale**. Astfel, judecătorii ordinari **nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale**, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82 (HCC nr. 6/2016, § 83).
8. În aceeași ordine de idei, Curtea a reținut că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, **judecătorul ordinar**

- ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești (HCC nr. 6/2016, § 86), ceea ce și s-a realizat în cazul dedus judecării prin prezentul recurs.
9. Având în vedere cele menționate, Curtea a subliniat că **orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.**
 10. De asemenea, Curtea a mai punctat că, principiul fundamental al supremației Constituției este consfințit în articolul 7 din Constituție, potrivit căruia Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică. Supremația Constituției este garantată de către Curtea Constituțională, definită de legiuitorul constituant ca unică autoritate de jurisdicție constituțională, independentă în raport cu orice altă autoritate publică. Curtea Constituțională reprezintă unul din pilonii cei mai importanți ai sistemului de garanții constituționale, care asigură funcționarea democratică a societății și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Potrivit modelului european de control al constituționalității, se exclude exercitarea oricărui control de constituționalitate de către instanțele ordinare (HCC nr. 2/2016, § 48-49).
 11. **Excepția de neconstituționalitate este un mijloc de apărare, prin care partea chemată în fața unei instanțe de judecată invocă neconstituționalitatea unei norme legale. Excepția de neconstituționalitate, cu particularitățile sale, reprezintă un mijloc de acces indirect al persoanelor la instanța de contencios constituțional prin intermediul instanței de judecată.**
 12. Nu în ultimul rând, prezintă un interes deosebit și jurisprudența CtEDO în această materie. Astfel, în cauza *Ivanciuc v. Romania* (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, **ar putea aduce atingere principiului echității procedurii**, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției, **în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar** (*Coëme și alții v. Belgia*, nr. 32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, CEDO 2000-VII și *Wynen v. Belgia*, nr. 32576/96, § 41, CEDO 2002-VIII)”.
 13. Totodată, în cauza *Pronina v. Ucraina* (no. 63566/00) Curtea Europeană a statuat că **instanțele au omis să analizeze cererea reclamantei din punctul**

de vedere al compatibilității cu dispozițiile constituționale și, prin urmare, ignorând acest aspect, deși el era specific, important și pertinent, au determinat încălcarea dispozițiilor art. 6 paragraful 1 din Convenție.

14. Curtea Europeană a observat, de asemenea, că scopul principal al normelor procedurale este protejarea inculpatului împotriva oricărui abuz de autoritate și, prin urmare, nerespectarea acestora, atrage după sine încălcarea dreptului la un proces echitabil garantat de art. 6 CEDO (cauza COËME AND OTHERS v. BELGIUM¹, pct. 102-104).
15. În aceeași ordine de idei, potrivit pct. 5 din Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile², judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor.
16. Sub aspectul celerității procesului penal și interferența acesteia cu drepturile fundamentale, Curtea Constituțională a menționat că, că principiul termenului rezonabil al procesului penal reprezintă un element al aplicării dreptului la un proces echitabil. Conform acestui principiu, organele de urmărire penală și instanțele de judecată au obligația de a asigura soluționarea cauzelor penale într-un termen rezonabil. Procesul penal, în ansamblul său, trebuie să se desfășoare cu celeritate (rapiditate). Durata unei proceduri, atât la nivelul unei proceduri de arestare, cât și la nivelul unei proceduri de judecată în fond asupra unei acuzații, este tratată de Convenția Europeană în art. 5, respectiv, art. 6 § 1 și § 3 lit. a) (HCC nr. 3 din 23.02.2016, § 78-79).
17. Totodată, Curtea Constituțională a menționat că articolului 6 § 1 CEDO care garantează dreptul la un proces echitabil îi este corespondent articolul 20 din Constituție (DCC nr. 28/2020, § 42).
18. În Hotărârea nr.14 din 15 noiembrie 2012 Curtea a statuat: „50. [...] principiul accesului liber la justiție urmează a fi privit nu doar ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților persoanei, ci și ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii de "stat de drept". Or, conform art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate. 51. Din perspectiva guvernării drepturilor și libertăților fundamentale, este de menționat că, potrivit art. 15 din Legea Supremă, care garantează principiul universalității, cetățenii Republicii

¹Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59194>.

²Adoptată de Comitetul Miniștrilor în 17 Noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor.

Disponibilă: <https://juridicemoldova.md/wp-content/uploads/2019/12/RecomandareaCMRec2010.pdf>.

[https://juridicemoldova.md/wp-](https://juridicemoldova.md/wp-content/uploads/2019/12/RecomandareaCMRec2010.pdf)

Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea."

19. Astfel, Curtea a menționat că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o **posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale** (HCC nr. 2/2016, § 59-60).
20. Curtea a mai reținut că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace. Subliniind, de asemenea, că **dreptul la un proces echitabil presupune *eo ipso* prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înfăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională.** (HCC nr. 2/2016, § 61-63) În acest context, Curtea a reținut că **soluționarea unui litigiu nu poate implica promovarea unui drept prin intermediul unor norme neconstituționale.**

C) Argumentarea pretinsei încălcări a drepturilor enunțate *supra*:

1. Așadar, după cum am menționat și în descrierea circumstanțelor litigiului examinat de instanța de judecată, este lesne de înțeles că, prevederile art. 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală (în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20) în partea ce ține de **imposibilitatea contestării cu recurs separat a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate** - contravin art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, precum și, art. 20 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.
4. Ori, omisiunea legiuitorului de a reglementa la art. 7 alin. (3³) CPP posibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate contravine esenței și spiritului la un proces echitabil așa cum acesta este consfințit de art. 6 CEDO și dezvoltat și consacrat de jurisprudența CtEDO, dar, în egală măsură, și spiritului și esenței drepturilor garantate și protejate de art. 20 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din

Constituție așa cum acestea au fost dezvoltate în jurisprudența anterioară a Curții Constituționale la care am făcut referire, cel puțin sub aspectul încălcării principiului celerității.

5. Sau, nu este cel puțin rațional ca, la examinarea unei cauze, care poate dura câțiva ani de zile, să fie aplicată o lege neconstituțională, asupra căreia judecătorul sau completul care judecă cauza a refuzat să ridice excepția de neconstituționalitate înaintată de participanții la proces, în mod abuziv și neîntemeiat, ca mai apoi, numai din acest motiv, după casarea încheierii de refuz privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale și stabilirii de către aceasta a caracterului neconstituțional al normei aplicate, instanța ierarhic superioară să trimită cauza la rejudecare în alt complet de judecată sau să caseze actul judecătoresc pronunțat în temeiul unei norme neconstituționale și să pronunțe o nouă hotărâre judecătorească.
6. Prin urmare, concluzionând asupra celor expuse, reiterăm că, importanța reglementării posibilității de contestare separată cu recurs, în procesul penal, a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate este determinată nu doar de necesitatea punerii în acord a normelor contestate prin prezenta sesizare cu prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, dar, și de necesitatea atribuirii unui caracter practic, efectiv și prompt, unui asemenea instrument procedural deosebit de important cum este exercitarea controlului concret de neconstituționalitate efectuat de Curtea Constituțională la sesizarea justițiabilului prin intermediul judecătorești, care are drept scop protejarea/apărarea acestuia în împotriva legiuitorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate, sau cu alte cuvinte, de a preveni aplicarea în soluționarea propriei sale cauze a unei norme neconstituționale.
7. Astfel încât, ingerința în dreptul la un proces echitabil, sub aspectul limitării accesului la Curtea Constituțională (chiar și temporară), prin imposibilitatea contestării încheierii privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate așa cum aceasta este reglementată de art. 7 alin. (3³) CPP în redacția actuală, mai contravine și prevederilor art. 54 din Constituție. Aceasta nefiind nici proporțională și nici justificată în raport cu scopul urmărit.

V. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII:

1. Reieșind din circumstanțele de fapt și prevederile de drept expuse *supra*, având în vedere că art. 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală (în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20) în partea ce ține de imposibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate care contravine art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, precum și, art. 20, 54 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.
2. Prin prezenta, în temeiul art. 135 din Constituție, art. 4 din Codul Jurisdicției Constituționale și art. 4 din Legea cu privire la Curtea Constituțională,

SOLICITĂM:

- 1) Primirea și examinarea prezentei sesizări;
- 2) Efectuarea controlului constituționalității asupra art. 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală (în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20) în partea ce ține de imposibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate, care contravine art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, precum și, art. 20, 54 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016;
- 3) Admiterea sesizării și declararea ca fiind neconstituțională a art. 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală (în redacția Legii nr. 99 din 11.06.20) în partea ce ține de imposibilitatea contestării separate cu recurs a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate, care contravine art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, precum și, art. 20, 54 și art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.

VI. LISTA DOCUMENTELOR:

1. Cererea de recuzare din 13.04.2021;
2. Cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a art. 35 alin. (1) CPP din 13.04.2021;
3. Excepția de neconstituționalitate a art. 35 alin. (1) CPP din 13.04.2021;
4. Încheierea din 13.04.2021 de refuz în ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 35 alin. (1) CPP;
5. Cererea de recurs împotriva Încheierii din 13.04.2021 de refuz în ridicarea excepției de neconstituționalitate.

VII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA:

*Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul
formular de sesizare sunt exacte.*

Locul: **mun. Cahul**

Data: **21 aprilie 2021**

Cu deosebite considerații,

Avocatul

Nicolae BOJNECO

în numele și în interesele

inculpatului

ȘOR Ilan Miron.

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

20 mai 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Toma Nadejda,

judecători – Țurcan Anatolie, Timofti Vladimir,

examinând, în ședință publică, cererea avocatului Bojenco Nicolae în numele inculpatului Șor Ilan de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (3³) Cod de procedură penală (în redacția Legii nr.99 din 11.06.2020) în partea care prevede că: *"Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond"*.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

În ședință s-au prezentat:

Procurorul Munteanu Anatolie, care s-a pronunțat pentru respingerea cererii formulate.

Avocatul Bojenco Nicolae care a pledat pentru admiterea cererii și ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În baza actelor din dosar, Colegiul penal

CONSTATĂ :

1. Prin încheierea Colegiului judiciar al Curții de apel Cahul din 13 aprilie 2021, a fost refuzată cererea avocatului Bojenco Nicolae, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a alin.(1), art.35 Cod de procedură penală.

1.1. Nefiind de acord cu încheierea nominalizată, avocatul Bojenco Nicolae în numele inculpatului Șor Ilan a declarat recurs, prin care solicită casarea acestei încheieri, reexaminarea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate a alin.(1), art. 35 Cod de procedură penală cu admiterea acesteia.

2 Concomitent avocatul Bojenco Nicolae în numele inculpatului Șor Ilan, a formulat o cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (3³) Cod de procedură penală (în redacția Legii nr.99 din 11.06.2020) în partea care prevede că: *"Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă*

argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond".

În motivarea cererii a indicat că, prevederile art.7 alin. (3³) Cod de procedură penală în redacția Legii nr.99 din 11.06.2020), contravin art.6 §1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, precum și, art.20, art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum acesta a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.

În acest sens, indică că potrivit pct. 88 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, Curtea a statuat că: *"În aceste condiții, deși excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată la orice etapă a procesului până la pronunțarea hotărârii și în cadrul oricărei instanțe în ordinea exercitării căilor de atac (judecătoria, Curți de Apel, Curtea Supremă de Justiție), Curtea reține că, în vederea asigurării celerității procesului, părțile trebuie să aibă posibilitatea procesuală de a contesta separat cu recurs încheierea judecătorului ordinar de respingere a cererii de ridicare a excepției. Din acest considerent, Curtea va emite o Adresă Parlamentului, în vederea reglementării procedurii de contestate a acestor încheieri".*

De asemenea, acesta a invocat că, importanța reglementării posibilității de contestare separată cu recurs, în procesul penal, a încheierii judecătorești privind refuzul de ridicare a excepției de neconstituționalitate este determinată nu doar de necesitatea punerii în acord a normelor contestate prin această sesizare cu prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 02.09.2016, dar și de necesitatea atribuirii unui caracter practic, efectiv și prompt, unui asemenea instrument procedural deosebit de important cum este exercitarea controlului concret de neconstituționalitate efectuat de Curtea Constituțională la sesizarea justițiabilului prin intermediul instanțelor de judecată, care are drept scop protejarea/apărarea acestuia împotriva legiuitorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate, sau cu alte cuvinte, de a preveni aplicarea în soluționarea propriei sale cauze a unei norme neconstituționale.

3. Colegiul penal atestă că avocatul contestă constituționalitatea prevederilor art.7 alin.(3³) Cod de procedură penală (în redacția Legii nr.99 din 11.06.2020) în partea care prevede că: *"Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond"*, iar aceste prevederi urmează nemijlocit a fi aplicate la judecarea recursului declarată în prezenta cauză, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către una dintre părți și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

4. În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (3), (3¹) (3²) Cod de procedură penală, art. 24, 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 lit. d), 39 din Codul jurisdicției Constituționale și cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova, Colegiul penal,

DISPUNE:

Se trimite după competență Curții Constituționale cererea avocatului Bojenco Nicolae în numele inculpatului Șor Ilan, pentru efectuarea controlului constituționalității prevederilor art.7 alin. (3³) Cod de procedură penală (în redacția Legii nr.99 din 11.06.2020) în partea care prevede că: "*Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond*".

A suspenda judecarea recursului declarat împotriva încheierii Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 13 aprilie 2021, prin care a fost refuzată cererea avocatului Bojenco Nicolae, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a alin.(1), art. 35 Cod de procedură penală, până la soluționarea definitivă de către Curtea Constituțională a prezentei sesizări.

Încheierea nu se supune căilor de atac, pronunțată integral la **20 mai 2021**.

Președinte	/semnătura/	Timofti Vladimir
Judecători	/semnătura/	Țurcan Anatolie
	/semnătura/	Toma Nadejda

Copia corespunde originalului,

Judecător

Țurcan Anatolie